

Trygghet i fellesskap

Politi-, justis- og beredskapspolitisk uttalelse, Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Politikk for trygge lokalsamfunn

Trygge lokalsamfunn skaper vi i fellesskap. Alle har rett til å være trygge. Politiet er vår fremste garantist for innbyggernes lokale trygghet, men flere samfunnsaktører spiller en viktig rolle – blant annet helsevesen, skole, frivillige organisasjoner, sivilforsvar, brann- og redningsvesen og kommunene. Arbeidet må være forankret lokalt og understøttet nasjonalt.

Arbeiderpartiet vil forebygge og bekjempe kriminalitet Lokalt forankret politi er avgjørende for å skape trygge lokalsamfunn og forebygge kriminalitet. Lovbrudd skal oppklares raskt, lovbrutere skal straffes med straff som virker og de skal rehabiliteres. Kriminalpolitikken må forebygge bedre, oppklare mer og reagere raskere.

Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for justissektoren, for økt beredskap og et tryggere Norge. Vi vil satse på politiet og føre en politikk som setter politiet i stand til å møte morgendagens kriminalitetsbilde som er i endring.

Vi vil intensivere arbeidet med å avdekke og straffeforfølge bakmennene i kriminelle gjenger som står bak narkotikanettverk, arbeidslivskriminalitet, menneskehandel, våpensalg og torpedo-virksomhet. Vi må følge pengene, hindre rekruttering og vil vurdere et forbud mot at gjeng-medlemmer kan bosette seg i samme område etter endt soning. Vi vil arbeide for en langvarig konsentrert innsats fra politifolk med inngående kunnskap om miljøene. Det er politiets ansvar å bekjempe kriminalitet, samtidig må kommunene bidra til det forebyggende arbeidet.

Vi vil satse på den sivile beredskapen for å møte de nye klimautfordringene. Vi vil styrke beredskapen nasjonalt for å sikre folk i alle deler av landet mot terror og nasjonale katastrofer.

Politistyrken er vår ordinære beredskap

Den viktigste beredskapsressursen utgjøres av det ordinære politiet. Et nært, kompetent og synlig politi er viktig for at vi skal føle oss trygge der vi bor. Politiet må ha god lokal forståelse og være der for folk når de trenger det. Vi ønsker et forebyggende, tilstedeværende og serviceinnstilt politi.

Økte rammer til politidistriktene er nødvendig for å styrke landets grunnleggende beredskap. En styrking av landets politidistrikter er særlig viktig for å gi politiet økt handlingsrom og dermed mulighet til å drive sin kjernevirksomhet og utøve sitt samfunnsoppdrag. Økte ressurser til politidistriktene gir større rom for å forebygge kriminalitet og radikaliseringsprosess, bekjempe kriminalitet på nett og kriminelle gjenger og er viktig for å få raskere og økt beredskap lokalt nært folk. Dette må til for å styrke folks rettsikkerhet og trygghet i hele landet. Slik Gjærv-kommisjonen også påpekte har det vist seg at den desidert viktigste beredskapsressursen er knyttet til øyeblikkelige aksjoner av det ordinære politiet.

Arbeiderpartiet står derfor fast ved forliket om «nærpolitireformen», et forlik høyreregjeringen for lengst har forlatt. Det var viktig for Arbeiderpartiet at politireformen skulle frigjøre politikraft og bidra til å øke tillit eller nærhet i politiet. Dette var vi også klare på i forhandlingene om reformen på Stortinget i 2015. Vi stilte klare krav til lokal medvirkning i endringsprosesser i gjennomføringen, la stor vekt på arbeidet med kultur og ledelse i politiet, og ba om en tydelig avklaring av den nasjonale kriseledelsen i politiet. Reformen skulle styrke de lokale tjenestestedene som ikke ble lagt ned av strukturendringene og hvor lensmannskontor ble lagt ned skulle det operative politiet ikke svekkes. Det skulle etableres politikontakter i alle kommuner. Nærpolitiet skulle styrkes.

Vi beklager at høyreregjeringen har brutt med forliket om politireformen. Reformen skulle ikke bli en sparereform, men er klart underfinansiert. De lokale tjenestestedene styrkes ikke og folk opplever ikke et mer nært politi. Det er det motsatte som skjer. Flere steder i landet opplever man

at tjenestesteder som står igjen etter strukturendringene tappes for ressurser, folk og at åpningstider begrenses. Ofre for kriminalitet står i køer fra anmeldelse, gjennom etterforskning og kriminelle gis nå i større grad strafferabatt som følge av store kapasitetsproblemer i både politi og domstoler.

Arbeiderpartiet mener underfinansiering, underprioritering av politidistriktene og mangel på politisk lederskap er hovedproblemet for gjennomføringen av politireformen. Forliket vedtatt i Stortinget følges ikke opp. Uten en reell styrking av det lokale politiet, et reelt etterforsklingsløft og uten nødvendige tiltak for bedre kultur og ledelse blir dette bare en ren struktur- og sparereform som svekker det lokale politiet.

En annen konsekvens av regjeringens mangel på styring av justissektoren er at køene nå også har inntatt passkontorene. Pass er vårt eneste nasjonale id-kort. Når tilgjengeligheten til pass begrenses, begrenses blant annet også reisefriheten til befolkningen. Situasjonen har blitt uholdbar.

Veksten i byråkrater i Politidirektoratet har eksplodert under denne regjeringen, mens de som skal sørge for rettssikkerhet og tjenester til folk blir færre. Politidistriktenes handlingsrom må økes. Arbeiderpartiet mener at bevilgningene til politidistriktene må styrkes og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses.

«Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform» i justissektoren

Justissektoren har blitt rammet hardt av regjeringens «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform». Resultatet er ikke kutt i byråkrati, men kutt i bemanning av politifolk, dommere og fengselsbetjenter. Arbeiderpartiet mener justissektoren må skjermes for disse flate ostehøvelkuttene i finansieringen av vår felles trygghet.

Arbeiderpartiet mener det svekker samfunnssikkerheten hvis vi ikke sørger for best mulig rehabilitering og straffegjennomføring. Sulteforingen av norske fengsler og friomsorg må stanses. Innholdet i soningen må styrkes. Vi må opprettholde et straffeforløp som gjør den domfelte i stand til å komme ut til et liv uten ny kriminalitet. Vi mener regjeringens forslag om å bygge ned det åpne soningsalternativet varsler et linjeskift i norsk kriminalomsorg. Arbeiderpartiet vil ha mer trygghet og satser derfor på et soningsforløp og et innhold i soningen som virker, vel vitende om at innsatte en dag skal bli noens nabo.

Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig kriminalomsorg. Ostehøvelkuttene i finansieringen av kriminalomsorgen har ført til mer isolasjon av innsatte og en økning av vold og trusler overfor ansatte. I tillegg har kuttene ført til svekkelse av programarbeid som livsmestring og sinne-mestring. Dette fører i sum til dårligere rehabilitering og målet om straff som virker skyves lengre og lengre ut i det blå.

Vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud. Kvinner har dårligere soningsforhold enn menn, med eldre og uegnet bygningsmasse. Nå haster det å utbedre soningsforholdene for kvinner.

Overgangen fra straff til frihet er kritisk. Derfor må samarbeidet mellom kriminalomsorg, frivillige organisasjoner og kommunene styrkes. Den domfelte må få minst en fast kontaktperson å forholde seg til etter løslatelse.

Arbeiderpartiet mener høreregjeringens nedleggelser av en rekke åpne fengsler har skadet balansen mellom de ulike soningsformene vi har i Norge. Arbeiderpartiet vil rette opp dette og sørge for at kriminalomsorgen igjen har et fullstendig tilbud over hele landet, både når det gjelder «lukkede» og «åpne» fengsler, kvinnesoning i egne egnede institusjoner og et sterkt tilbud gjennom friomsorgen og ved overgangsboliger.

Arbeiderpartiet mener domstolene må styrkes. Også finansieringen av domstolene er rammet av regjeringens ostehøvelkutt. Flere steder varsles det nå om nedbemanning. Dette i en tid hvor straffesakskjeden er under stort press. Køene folk står i blir lengre og lengre.

Arbeiderpartiet vil ha en desentralisert domstolsstruktur. Vi er kritiske til at domstolskommisjonen som er satt ned først skal levere sitt forslag til ny struktur i august 2019, mens kvalitetsdelen skal komme våren 2021. Dette burde vært gjort samtidig og presentert i én innstilling. Spørsmålet om ny struktur for domstolene er en sak for Stortinget å beslutte. Arbeiderpartiet vil ikke godta storstilt sentralisering av våre domstoler.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeiderpartiet mener at bedre samspill mellom politi, forsvar, fylkesmenn, fylkeskommuner, kommuner og frivillige organisasjoner er en hovednøkkel til en bedre beredskap. De ulike aktørene må trene sammen, gjerne med utgangspunkt i regionale kompetansemiljøer som på Rena. Den kommunale beredskapen har blitt svekket som følge av kutt i politistillinger mange steder i landet.

Samfunnet de siste årene har blitt mer sårbart på grunn av overgang til elektronisk kommunikasjon og satellittbaserte tjenester, noe som sterkt påvirker energiforsyning, olje- og gassproduksjon, vannforsyning, finansielle tjenester, helse- og omsorgssektoren, transport og infrastruktur, fellesfunksjoner og styringsapparat. Dette skaper store utfordringer i samfunnets arbeid for å etablere god kriseledelse og evne til å møte digitale angrep. Arbeiderpartiet mener disse temaene hører hjemme i en ny totalberedskapskommisjon.

Det er behov for å styrke evnen til regional og lokal krisehåndtering i særlig den nordlige landsdelen. Lokale ressurser må der, i enda større grad enn i den sørlige landsdelen, og enda lenger etter at en hendelse inntreffer, selv måtte håndtere krisen, og trenger derfor å være desto bedre forberedt. Arbeiderpartiet mener det er behov for å etablere regionale øvings- og beredskapssentre for å styrke samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsstatene.

Det er også behov for å gjennomgå beredskapskapasiteten i kommunene. Brann- og rednings-tjenesten er videre en sentral del av vår lokale og regionale beredskap. Oppgaveporteføljen har endret seg mye de siste årene og den er i stadig utvikling. Totalforsvarskonseptet er revitalisert og vil ha betydning for rollen brann- og redningstjenesten skal ha i større sikkerhetspolitiske krise, konflikt og krig. Derfor mener Arbeiderpartiet at det trengs en ny stortingsmelding om brann- og redningstjenesten og vil på ny fremme forslag om dette i Stortinget. Det er behov for en prinsipiell gjennomgang av brann- og redningsvesenets lokale, regionale og nasjonale rolle.

En viktig oppgave for å styrke samfunnssikkerheten er å kunne sikre at politi, forsvar og andre samfunnsaktører med beredskapsoppgaver har utstyr som kan beskytte innbyggerne på en best mulig måte. Vi mener redningsberedskapen og akuttberedskapen i landet må styrkes vesentlig. I Nord-Norge er helikopterberedskapen for svak. Arbeiderpartiet mener det må etableres en ny redningshelikopterbase i Troms.

Smelting av flerårsisen i Arktis fører både til at nye naturressurser avdekkes og økt turist-virksomheten. Varmere vann i sør presser arter som torsk mot nord. Den pågående aktivitets-økning i et sårbart område med lange avstander og lav redningskapasitet presses. Beredskaps-kapasiteten på Svalbard må derfor styrkes for å ivareta tilstrekkelig håndtering av akutt forurensning og bergingsoperasjoner.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke politidistriktenes driftsbudsjetter for å sikre folks trygghet.
- Opprette flere studieplasser på politihøgskolene.
- Sørge for skjerpet grunnberedskap i hele landet.
- At det settes ned en totalberedskapskommisjon.
- Styrke samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsstatene.
- Lage en nasjonal plan for å etablere regionale øvings- og beredskapssentre.
- At det utarbeides en ny stortingsmelding for brann- og redningsvesenet.

Nettkriminalitet

Vi ønsker ikke et samfunn der mennesker må selge kroppen sin ved å yte seksuelle tjenester. Salg av seksuelle tjenester er også uønsket på nett. Å yte vederlag til personer for seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier, for så å motta disse tjenestene og handlingene i form av bilder, filmer eller via direkte webkamera er brudd på sexkjøpsloven.

Via internett og sosiale medier er terskelen for både kjøp og salg lavere enn ved direkte fysiske sexkjøp. Det er en lavere terskel for å starte med prostitusjon i denne type prostitusjonsvirksomhet, hvor man unngår direkte fysisk kontakt med kundene. Kriminalitet på nett må behandles på lik linje med annen kriminalitet. Nettet er blitt den viktigste arenaen for halliker og menneskehandlere som selger kvinner på prostitusjonsmarkedet.

Betaling for kjøp av seksuelle tjenester skjer i stadig større grad gjennom elektroniske betalingsløsninger, både i tilknytning til eskortevirksomhet og til kjøp av bilder, filmer, show og toveisinteraksjon via webkamera. Finansnæringen har en viktig rolle i å bekjempe kriminalitet og samarbeider tett med politiet på kriminalitet som hvitvasking og terrorfinansiering. Det er behov for tiltak og virkemidler som bidrar til å ansvarliggjøre næringslivet og øke deres bevissthet om eget samfunnsansvar for å begrense kriminalitet i utledet form.

Arbeiderpartiet vil:

- Iverksette informasjons- og holdningskampanjer om at kjøp av seksuelle tjenester og handlinger i form av bilder, film og live streaming på webkamera er brudd på sexkjøpsloven
- At arbeidet mot ikt-kriminalitet kraftig forsterkes og styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett
- Utrede hvordan finansnæringen kan spille en større rolle i å forebygge kriminalitet knyttet til prostitusjon og menneskehandel, herunder sexkjøp.